

Rakennusalan suunnittelukilpailun periaatteet

1 Johdanto

Tässä asiakirjassa esitetyt periaatteet suositellaan käytettäväksi Suomessa järjestettävissä rakennusalan suunnittelukilpailuissa.

Suunnittelukilpailun osapuolia ovat kilpailun järjestäjä (rakennushankkeeseen ryhtyvä tai hänen valtuuttamansa organisaatio) ja kilpailijat. Suunnittelukilpailun muita osallisia ovat palkintolautakunta ja sen sihteeri sekä kilpailun järjestämispalveluja tarjoava järjestö tai muu toimija erikseen sovittavassa laajuudessa.

Nämä periaatteet edistävät hankintamenettelyissä suunnitteluratkaisun ja palvelun laadun huomioon ottamista kokonaisedullisuuden arvioinnissa verrattuna pelkästään hintaan perustuvaan valintaan.

Suunnittelukilpailut jaetaan kahteen luokkaan, laajaan suunnittelukilpailuun ja suppeaan suunnittelukilpailuun. Suunnittelukilpailut voidaan järjestää joko yleisinä kilpailuina tai kutsukilpailuina.

2 Soveltamisalue

Nämä periaatteet koskevat rakennusalan suunnittelukilpailuja, kuten arkkitehtuurikilpailua, insinööritaitokilpailua ja niiden yhdistelmiä. Suunnittelukilpailu voi koskea rakennuksia, insinöörirakenteita, talotekniikkaa, korjausrakentamista, liikenneinfraa, maankäyttöä, maisemasuunnittelua, sisustussuunnittelua tai erilaisten kokonaisuuksien suunnittelua.

Rakennusalan suunnittelukilpailulla tarkoitetaan suunnittelupalveluiden hankintamenettelyä tai suunnitteluratkaisujen valintamenettelyä, kun kilpailun järjestäjä pyytää kahdelta tai useammalta suunnittelijalta suunnitelman, ehdotuksen tai idealuonnoksen samanaikaisesti ja samaa kilpailuohjelmaa käyttäen.

Kilpailun järjestäjä on yleensä kohteen tilaaja. Kilpailun järjestäjä laatii kilpailuohjelman ja nimeää palkintolautakunnan. Kilpailun voittaja tai voittajat ja muut palkittavat tai lunastettavat ehdotukset valitaan kilpailuohjelmassa asetettujen tavoitteiden ja arvostelukriteerien perusteella.

Julkisen hankintayksikön järjestämässä suunnittelukilpailussa on otettava näiden periaatteiden lisäksi huomioon hankintaa koskevan lainsäädännön asettamat vaatimukset.

3 Tarkoitus

Näiden periaatteiden tarkoitus on

- edistää suunnittelukilpailujen järjestämistä
- toimia kehyksenä kilpailuja koskevien ohjeiden laatimisessa
- auttaa kilpailun järjestäjää kilpailuohjelman laatimisessa
- turvata kilpailijoiden tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu
- varmistaa kilpailuehdotusten ammattitaitoinen arviointi.

Suunnittelukilpailun tarkoitus on auttaa tilaajaa

- saamaan suunnittelutehtävän ratkaisemiseksi erilaisia vaihtoehtoja
- löytämään hankkeelle tilaajan tarpeet mahdollisimman hyvin täyttävä ratkaisu
- valitsemaan hankkeelle suunnittelija(t)
- arvioimaan hankkeen kokonaistaloudellisuutta.

Suunnittelukilpailun tarkoitus on auttaa suunnittelijaa

- osoittamaan taitonsa suunnittelutehtävän ratkaisemisessa
- saamaan tilaus suunnittelutehtävästä
- saamaan kohtuullinen palkkio hyvästä suunnitteluratkaisusta
- lisäämään tunnettuuttaan suunnittelijana (referenssi).

Suunnittelukilpailun yleinen tarkoitus on lisäksi

- löytää käyttökelpoinen, kestävä, kaunis ja taloudellinen suunnitteluratkaisu
- edistää suunnittelun innovatiivisuutta ja kustannustehokkuutta
- edistää rakennustaidetta ja rakennustekniikkaa sekä luoda hyvää rakennettua ympäristöä
- herättää julkista keskustelua rakennetusta ympäristöstä
- edistää suunnittelun arvostusta ja tuoda alalle positiivista julkisuutta.

4 Rakennusalan suunnittelukilpailut

Rakennusalan suunnittelukilpailut jaetaan hankkeen tai kilpailutehtävän ominaisuuksien mukaan kahteen luokkaan

a) Laaja suunnittelukilpailu

Laaja suunnittelukilpailu on kilpailu, jossa kilpailun kohde tehtävän asetteluun tai kohteen vaativuuden takia edellyttää perusteellista ratkaisuvaihtoehtojen tutkimista ja laajaa tulostusaineistoa.

Laajan suunnittelukilpailun ohjeellinen vaihejako ja aikataulu ovat seuraavat:

- valmistelu
- kilpailuaika 8...12 viikkoa
- arvostelu 8...10 viikkoa
- kilpailutuloksen julkaiseminen.

b) Suppea suunnittelukilpailu

Suppea suunnittelukilpailu on kilpailu, jossa kilpailun kohde tehtävän asetteluun tai kohteen laajuuden osalta on rajattu eikä edellytä kilpailun järjestäjältä tai siihen

osallistuvilta laajoja kilpailuasiakirjoja. Tämä kilpailuluokka soveltuu tavanomaisiin selkeästi rajattuihin hankkeisiin.

Suppean suunnittelukilpailun ohjeellinen vaihejako ja aikataulu ovat

- valmistelu
- kilpailuaika 3...6 viikkoa
- arvostelu 2...4 viikkoa
- kilpailutuloksen julkaiseminen.

Laajan ja suppean suunnittelukilpailun kulku on esitetty prosessikaavioissa liitteessä 1. Molemmat kilpailuluokat voidaan järjestää joko yleisinä tai kutsukilpailuina.

5 Osallistumisoikeus

Yleiseen kilpailuun osanotto on avointa kilpailuohjelmassa esitetyin rajoituksin.

Kutsukilpailussa kilpailun järjestäjä valitsee osanottajat joko suoraan tai kilpailuun ilmoitautuneiden joukosta.

Kilpailuun eivät voi osallistua palkintolautakunnan jäsenet eivätkä palkintolautakunnan jäsenen yhtiökumppanit tai lähiomaiset. Esteellinen on myös henkilö, joka on osallistunut kilpailuohjelman laadintaan tai muulla tavoin kilpailun järjestelyihin sellaisella tavalla, että hänellä on siitä muihin verrattuna selvää etua.

6 Palkintolautakunta

Kilpailun järjestäjä nimeää palkintolautakunnan, jonka tehtävänä on kilpailuohjelman hyväksyminen, kilpailukysymyksiin vastaaminen ohjelmassa ilmoitetulla tavalla sekä ehdotusten arvostelu, arvostelupöytäkirjan laatiminen ja kilpailun tuloksesta päättäminen. Palkintolautakunnan kokoonpano ilmoitetaan kilpailuohjelmassa. Järjestäjä nimeää palkintolautakunnalle sihteerin.

Suunnittelukilpailun palkintolautakunnan jäseniä voivat olla riippumattomat luonnolliset henkilöt, jotka eivät osallistu kilpailuun tai kilpailuehdotuksen laadintaan. Palkintolautakunnan jäsenistä vähintään kolmasosalla on sama tai vastaava ammatillinen pätevyys, kuin mitä kilpailuun osallistuvilta edellytetään. Palkintolautakunta voi käyttää asiantuntijoita apunaan.

7 Kilpailusalaisuus

Kilpailuehdotukset käsitellään nimettöminä, ja niiden laatijoiden nimettömyyden suojaa noudatetaan siihen asti, kun palkintolautakunta on antanut lausuntonsa tai tehnyt päätöksensä.

8 Kilpailukutsu ja kilpailuohjelma

Kilpailun järjestäjä laatii ja hyväksyy kilpailuohjelman. Kilpailukutsussa ja -ohjelmassa ilmoitetaan, että kohteesta pyydetään samanaikaisia suunnitelmia, jotka arvostellaan kilpailuohjelmassa esitetyin perustein.

Kilpailuohjelmassa esitetään kilpailun järjestäjä ja kulku, osallistumisoikeus sekä palkintolautakunnan kokoonpano ja päätösvalta. Lisäksi esitetään selkeästi ja yksiselitteisesti kilpailun tavoitteet, lähtötiedot, ohjeelliset ja sitovat suunnitteluohjeet, kilpailuehdotusten arvosteluperusteet ja käyttöoikeudet sekä ehdotuksen laadintaohjeet ja käytettävä kieli.

Kilpailuohjelmassa mainitaan kilpailussa jaettavat palkinnot tai palkkiot, ehdotusten laadinnasta maksettavat korvaukset ja mahdolliset lunastushinnat sekä niihin sisältyvät arvonnäisäverot.

Kilpailuohjelmassa esitetään kilpailun järjestäjän näkemys kilpailun kohteena olevan hankkeen etenemisestä ja ilmoitetaan, miten palkintolautakunnan päätös on tilaajaa sitova.

9 Kilpailun arvostelu ja arvostelupöytäkirja

Palkintolautakunta valitsee palkintosijoille ne ehdotukset, joissa tehtävä on parhaiten ratkaistu kilpailuohjelmassa esitetyillä perusteilla arvioiden.

Palkintolautakunta laatii arvostelupöytäkirjan, joka sisältää kilpailutehtävän kuvauksen, kilpailun yleisarvostelun, ehdotuskohtaisen arvostelun kaikista kilpailuehdotuksista, päätöksen palkintojen jakamisesta perusteluineen, suosituksen kilpailun jatkotoimenpiteiksi, mahdolliset eriävät mielipiteet, mahdolliset asiantuntijalausunnat sekä arvosteltujen ehdotusten oleellisen kuva- ja tekstiaineiston.

10 Kilpailun työmäärä ja korvaukset

Yleisessä kilpailussa palkinnot suhteutetaan kilpailuehdotuksen tekemiseen tarvittavaan arvioituun työmäärään ja edellytettäviin asiakirjoihin. Kilpailutehtävä ja siitä edellytettävä tulostus esitetään kilpailuohjelmassa niin selkeästi, että kilpailija kykenee arvioimaan häneltä edellytettävän suorituksen.

Kutsukilpailussa palkkiot määritellään kilpailuehdotuksen tekemiseen tarvittavan arvioidun työmäärän ja edellytettävien asiakirjojen mukaan.

Palkinnot ja palkkiot ilmoitetaan kilpailuohjelmassa. Osallistumalla kilpailuun kilpailun osanottajat hyväksyvät kilpailuohjelman.

11 Kilpailuehdotusten näytteillepano

Kaikki ehdotukset sellaisina kuin ne ovat olleet arvostelua suoritettaessa ja palkintolautakunnan pöytäkirja asetetaan ainakin kilpailijoiden nähtäväksi. Kilpailuehdotusten asettaminen julkisesti nähtäväksi määritellään kilpailuohjelmassa.

Innovaatiot ja keksinnöt tai muut liikesalaisuudet voidaan ehdotuksen tekijän tai kilpailun järjestäjän esityksestä julistaa salaisiksi tai todeta sellaisiksi viranomaistoiminnan julkisuutta koskevan lain mukaan.

Kilpailusta tiedotettaessa suositellaan, että palkittavien ehdotusten osalta mainitaan kaikki työhön osallistuneet organisaatiot ja avainhenkilöt.

12 Vastuu ehdotuksista

Kilpailun järjestäjä palauttaa kilpailuehdotukset kilpailuohjelman mukaisesti ehdotusten laatijoille, ellei niitä lunasteta järjestäjän omaisuudeksi.

Kilpailun järjestäjä huolehtii ehdotusten asianmukaisesta säilyttämisestä ja korvaa vahingoittuneen tai kadonneen asiakirjan tai pienoismallin kilpailuohjelman mukaisesti.

13 Hintatarjoukset suunnittelukilpailun yhteydessä

Jos kilpailuohjelmassa pyydetään hintatarjoukset kilpailua seuraavasta suunnittelutyöstä, hintatarjoukset avataan vasta pöytäkirjaan hyväksytysti kirjatun kilpailuohjelman mukaisen arvostelun sekä nimikuorten avaamisen jälkeen.

14 Toimeksiannot

Suosittelavaa on, että kilpailua seuraava suunnittelutyö tai laajoissa projekteissa merkittävä osa siitä annetaan kilpailun voittaneen ehdotuksen tekijälle, jos tekijä täyttää tilaajan hankkeen suunnittelijalle asettamat edellytykset.

15 Käyttöoikeudet ja tekijänoikeudet

Kilpailun järjestäjällä on palkittujen ja lunastettujen ehdotusten täysi käyttöoikeus kilpailun kohteessa ja sekä palkitun että lunastetun materiaalin omistusoikeus. Jatkotyön tekijä voi käyttää palkittujen ja lunastettujen ehdotusten aiheita ja ajatuksia hyväkseen jatkotyössä tekijänoikeuslain sallimissa rajoissa. Kilpailijat säilyttävät tekijänoikeuden ehdotuksiinsa.

Käyttö- ja tekijänoikeuskysymykset määritellään tarvittaessa tarkemmin kilpailuohjelmassa.

16 Erimielisyyksien ratkaiseminen

Menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi esitetään kilpailuohjelmassa.

17 Arkistointi

Suunnittelukilpailun ohjelma ja arvostelupöytäkirja liitteineen, lukuun ottamatta salassa pidettäviä osia arkistoidaan luotettavasti. Arkkitehtuurikilpailuissa arkistoinnista huolehtii

Suomen rakennustaiteen museo. Insinööritaitokilpailuissa arkistoinnista huolehtii Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry.

18 Periaatteita täydentävät ohjeet

Näitä periaatteita voidaan täydentää yhteisesti laadittavilla erityyppisten suunnittelukilpailujen ohjeilla. Laadittavissa ohjeissa noudatetaan periaatetta, että kilpailuun tarvittava organisaatio, aika ja muut tekijät ja toimenpiteet valitaan suhteessa hankkeen tai kilpailutehtävän ominaisuuksiin.

Allekirjoittaneet järjestöt ovat hyväksyneet nämä periaatteet

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2006

Arkkitehtitoimistojen Liitto ATL ry

Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry

Rakennusteollisuus RT ry

Suomen Arkkitehtiliitto - Finlands Arkitektförbund ry SAFA

Suomen Kuntatekninen Yhdistys – Finlands Kommuntekniska Förening ry

Suomen Maisema-arkkitehtiliitto MARK ry

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry

Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL ry

Teollisuustaiteen liitto Ornamo ry